

## ЛЮДИНОВИМІРНА СУТЬ ЕКОНОМІЧНОГО ЖИТТЯ

Кожна людина щоденно залучена у сферу економічного життя, економічних явищ, адже вона купує і продає, отримує доходи і сплачує податки, керує і підпорядковується управлінським рішенням, заощаджує і прагне матеріальних статків, виробляє і споживає.

Економічна діяльність, праця є одвічною долею людства. Вона не лише створює матеріальний достаток, задовольняє потреби, а й розвиває творчі сили, здібності, внутрішній світ людини, надає йому особливого спрямування. Сутність економічних процесів, проблем у власне людському вимірі, у контексті найрізноманітніших форм життєдіяльності суспільства і особи розглядає філософія економіки [1, с. 113-118].

Філософія економіки – сфера філософського знання про сутність економічного буття людини в багатовекторному полі соціуму й гуманістичному аспекті. Філософський вимір економічного життя (економіки) зн філософія економіки вирішує методологічне і світоглядне завдання значно ширший від його змістового кола – як самодостатньої умови існування й життєдіяльності людини. У ньому економічна сфера постає як особливий засіб самореалізації людини в процесі зміни нею зовнішнього і власного (внутрішнього) світу, а економіка набуває статусу людиновимірної, універсальної єдиної матеріально-духовної сфери, в якій особистість реалізує себе як біосоціодуховна цілісність [2, с. 219-222]. Самореалізація людини долає межі функціональної структурності економічного процесу, створює передумови для нових форм поєднання діяльності соціальних індивідів. У такому контексті самореалізація особи є головним імпульсом і мотивом, який долає задану розмірність економіки, сприяє еволюції всіх соціальних форм. Самореалізація як суб'єктивна орієнтація є особливим духовно-творчим процесом, забезпечує постійне наповнення економічної сфери людськими силами. Вона є своєрідним енергетично-творчим джерелом економічного процесу, розвитку людських здібностей, які забезпечують економічну діяльність людини.

Актуальність теми дослідження зумовлена теоретичними та практичними проблемами людиновимірності економічного життя, яке перетворюється на одну з головних характеристик розвиненості суспільства. Сучасний світовий розвиток змістовно характеризують тенденції становлення інформаційного суспільства й економіки знань, які виявляються у процесах глобалізації економічного буття.

**Мета** дослідження – соціально-філософський аналіз науково-теоретичних, світоглядно-методологічних і практичних джерел формування людиновимірності економічного життя. Для досягнення зазначеної мети поставлено такі **завдання**: здійснити огляд економічного розвитку суспільства; розкрити зміст філософії економіки, як знання про сутність людиновимірності економічного буття; визначити специфіку філософського знання людиновимірності економічного життя суспільства; з'ясувати основні поняття, що характеризують людиновимірність економічного життя суспільства.

**Об'єктом** дослідження – економічне життя суспільства.

**Предметом** дослідження є людиновимірність економічного життя суспільства в її сутнісних проявах та закономірних тенденціях.

Людиновимірна суть економічного життя розглядає систему господарювання як багатовимірний, суперечливий, об'ємний світ (світ суспільства і природи), який перебуває у постійному русі й розвитку.

Специфіка філософського знання допомагає піднятися над зовнішнім, буденним аналізом поверхневих явищ та їх властивостей, проникнути в сутність глибинних економічних процесів, які неможливо збагнути ні досвідом, ні практикою, оскільки вони виходять за межі раціонального осягнення, але є буттєвими і за певних обставин достатньо відчутними. Завдяки цьому філософія економіки здатна розкривати багатшу за змістом і сутністю економічну реальність. Філософський підхід дає змогу розглядати економіку як складну, відкриту, нелінійну систему з її незворотністю, можливістю виникнення нових зв'язків і відношень, з'ясувати місце і роль поодиноких людських зусиль у цій системі, які за певних станів соціального середовища можуть суттєво впливати на макросоціальні процеси. Визначаючи суспільну взаємообумовленість різних типів розподілу і кооперування людської діяльності, перспективи її змін, філософія економіки вирішує методологічне і світоглядне завдання. Вона не лише задає систему координат, а й продукує найскладніші фрагменти загальної картини економічної реальності, виявляє необхідні орієнтири, завдяки яким

людська особистість здійснює перспективне моделювання власної життєвої поведінки, створює необхідні й різноманітні умови для свого існування і розвитку. Факт економічної діяльності у філософській інтерпретації осмислюється у всій його глибині, позбавляється чисто об'єктивного сенсу і розкривається у сфері духу. Духовна сфера господарювання охоплює настрої, переживання, оцінки, світовідчуття, світорозуміння, світоусвідомлення, з чого й започатковуються філософська інтерпретація, осмислення, світоглядне обґрунтування економічних проблем. Сукупно вони формують так звану філософію господарювання, в якій економіка постає в універсальній, всезагальній формі, як така, що ввібрала в себе весь світ. Тотожна дійсність економіки є найповнішою формою економіки, яку здатна досягнути тільки філософія економіки. Розкриваючи універсальність економіки, її всезагальну форму через її буття у світі й нескінченність її зв'язків із ним, філософія економіки не механічно переносить філософські поняття, категорії на сферу господарювання чи результати економічних моніторинґів на інші сфери суспільного життя, а всебічно враховує сферу і специфіку власного функціонування.

Водночас дає філософське розуміння змісту багатьох основних економічних категорій («економіка», «господарство», «виробництво», «праця», «гроші», «економічна людина», «свобода», «потреба» та ін.), які за своєю суттю і значенням виходять за сферу економіки. Пізнання їх змісту забезпечує формування загальних уявлень про природу господарської діяльності, окреслює її місце і роль у духовному бутті, моралі, життєвому світі людини, тобто сприяє досягненню людиновимірної сутності економіки. Філософський вимір економічного життя (економіки) значно ширший від його змістового кола – як самодостатньої умови існування й життєдіяльності людини. У ньому економічна сфера постає як особливий засіб самореалізації людини в процесі зміни нею зовнішнього і власного (внутрішнього) світу, а економіка набуває статусу людиновимірної, універсальної єдиної матеріально-духовної сфери, в якій особистість реалізує себе як біосоціодуховна цілісність.

Самореалізація людини долає межі функціональної структурності економічного процесу, створює передумови для нових форм поєднання діяльності соціальних індивідів. У такому контексті самореалізація особи є головним імпульсом і мотивом, який долає задану розмірність економіки, сприяє еволюції всіх соціальних форм. Самореалізація як суб'єктивна орієнтація є особливим духовно-творчим процесом, забезпечує постійне наповнення економічної сфери людськими силами. Вона є своєрідним енергетично-творчим джерелом економічного процесу, розвитку людських здібностей, які забезпечують людиновимірну суть економічного життя.

**Висновки.** Отже, поняття людиновимірності економічного життя суспільства можна розглядати як процес посилення гуманізації економіки, що зумовлюється зростанням можливостей розкриття сутнісних сил людини у сфері економічної діяльності на основі реалізації і розширення масштабів економічної свободи, а також застосування здобутків економічного розвитку для створення соціокультурного простору, сприятливого для підвищення стандартів людського життя. Посилення людиновимірності економічного життя та розвитку має закономірний характер. Адже людина живе, тому розвивається. Саме це визначається тим, що значення показників людського розвитку корелює з рівнем економічного розвитку країни. Останній об'єктивно потребує знаходження відповідної, найбільш оптимальної економічної моделі, здатної забезпечити можливості реалізації творчого потенціалу людського ресурсу та його потреби, що зростають. Підсумовуючи вище сказане можна твердити, що економічний розвиток закономірно виступає підґрунтям соціального прогресу й передбачає постійну спрямованість на задоволення соціальних потреб [3, с.183-187]. Економічний розвиток змінює соціальні стандарти рівня життя в бік їх підвищення. Економічний розвиток суспільства в його гуманістичній спрямованості сприяє розвитку людського капіталу, його включенню в процес відтворення й удосконалення соціальності через використання творчого потенціалу людини. Формування інформаційного суспільства та становлення економіки знань потребує посилення інтелектуалізації людського капіталу, що передбачає подальшу гуманізацію суспільних відносин, а принцип соціальної справедливості перетворюється на цементуючу змістовну основу атрибутів людиновимірності економічного розвитку [4, с. 151-156].

### *Література*

1. Чернов И.А. *Философия экономики: проблемы и подходы к осмыслению* / И.А. Чернов // *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії : збірник наукових праць* / гол. ред. В.Г. Воронкова. – Запоріжжя : ЗДІА, 2007. – Вип. 29. – С. 113–118.

2. Чернов І.О. Економічна істина: сутність і спрямованість / І.О. Чернов // *Культурологічний вісник. Науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпряниці. – Запоріжжя : Просвіта, 2009. – Вип. 22. – С. 219–222.*
3. Чернов І.О. Економічний розвиток суспільства: сутність та спрямованість / І.О. Чернов // *Культурологічний вісник. Науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпряниці. – Запоріжжя : Просвіта, 2009. – Вип. 23. – С. 183–187.*
4. Чернов І.О. Економічний розвиток суспільства: людиновимірчий аспект / І.О. Чернов // *Гілея (Науковий вісник) : збірник наукових праць. – К., 2009. – Вип. 27. – С. 151–156.*
5. Гончарук Т. В., Гурик М. І., Шумка М. Л. *Філософські проблеми державного управління. Навч. посібник. Тернопіль. – Економічна думка, 2010. – 126 с.*
6. Шумка М. Етичні виміри діяльності державного управління в античній парадигмі / Михайлина Шумка // *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Роль суспільних наук у забезпеченні стабільності розвитку глобальних світових процесів у ХХІ ст.» м. Київ, 1-2 квітня 2016 р*
7. Шумка М., Гурик М. Екзистенційна діалектика Скорена К'єркегора / Михайлина Шумка, Мирослава Гурик // *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філософія. Вип. 7. – Острог, 2010. – С. 165-173.*